EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2010.3.9.
COM(2010) 82 végleges

2010/0050 (COD)

Javaslat:

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS IRÁNYELVE

a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról

INDOKOLÁS

1. BEVEZETÉS

1. Ezen európai parlamenti és tanácsi irányelvjavaslat célja, hogy az egész Európai Unióban közös minimumkövetelményeket határozzon meg a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jog tekintetében. A mostani javaslat azon intézkedéssorozat első lépése, amelyet a Tanács a 2009. november 30-án elfogadott, az eljárási jogokról szóló ütemtervben vázolt fel, felkérve a Bizottságot, hogy lépésről lépésre haladva terjessze elő vonatkozó javaslatait. Jelenleg e megközelítést tartják a legmegfelelőbb eljárásnak; e módszer egyaránt szolgálja a bizalom és a kölcsönös megértés fokozatos erősítését. A mostani javaslat tehát egy olyan, az elkövetkező évek folyamán benyújtásra kerülő jogalkotási csomag részének tekintendő, amely rögzíteni fogja az Európai Unión belüli minimális eljárási jogokat a büntetőeljárás során.

2. A javaslat elő kívánja mozdítani azon gyanúsítottak jogait, akik nem értik és beszélik az eljárás nyelvét. A tárgyalt jogokra vonatkozó minimumkövetelmények elfogadásával elő kell segíteni a kölcsönös elismerés elvének alkalmazását, javítva ezzel az uniós tagállamok közötti igazságügyi együttműködés működését.

3. A javaslat hasonló a 2009. július 8-án kerethatározat-javaslatként[1] benyújtotthoz, és annak helyébe lép. A szöveget megvitatták a Tanács munkacsoportjaiban. A 2009. október 23-i Bel- és Igazságügyi Tanácsban megállapodás született az általános megközelítésről, azonban a Lisszaboni Szerződés 2009. december 1-jén történő hatálybalépéséig már nem maradt elég idő az elfogadásra, így a korábbi javaslat elavulttá vált.

4. A jogalap tekintetében a javaslat az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSz.) 82. cikkének (2) bekezdésére épül. E cikk úgy rendelkezik, hogy „*[a]milyen mértékben az a több államra kiterjedő vonatkozású büntetőügyekben a bírósági ítéletek és határozatok kölcsönös elismerésének, valamint a rendőrségi és igazságügyi együttműködésnek a megkönnyítése érdekében szükséges, az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében elfogadott irányelvekben szabályozási minimumokat állapíthat meg. E szabályoknak figyelembe kell venniük a tagállamok jogi hagyományai és jogrendszerei közötti különbségeket.*

E szabályozási minimumok a következőkre vonatkoznak:

a) a bizonyítékok tagállamok közötti kölcsönös elfogadhatósága,

b) a személyek jogai a büntetőeljárásban,

c) a bűncselekmények sértettjeinek jogai,

d) […].”

---

[1] COM (2009) 338, 2009.7.8.

A kölcsönös elismerés megfelelő érvényesüléséhez kölcsönös bizalomra van szükség. A kölcsönös bizalom, és ezáltal az együttműködés erősítése érdekében bizonyos mértékű összeegyeztethetőség szükséges.

5. Az eljárás nyelvét nem értő, bűncselekménnyel vádolt személyek számára az ellenük felhozott vádak megismeréséhez és az eljárás megértéséhez alapvetően fontos a tolmácsolás és fordítás igénybevételéhez való jog, amely az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményéből (a továbbiakban: EJEE) következik, és az EU Alapjogi Chartájából[2] is levezethető. Az EJEE-nek megfelelően a tolmácsolást és a fordítást térítésmentesen kell nyújtani.

6. Hatásvizsgálat - SEC(2009)915 és annak összefoglalója SEC(2009)916. A 2009. júliusi javaslat alátámasztása érdekében a Bizottság hatásvizsgálatot végzett, amely ezen irányelvjavaslat vonatkozásában is megfelelően érvényes. A hatásvizsgálati jelentés elérhető a http://ec.europa.eu/governance/impact/ia_carried_out/docs/ia_2009/sec_2009_0917_en.pdf címen.

2. ELŐZMÉNYEK

7. Az Európai Unióról szóló szerződés (a továbbiakban: EUSz.) 6. cikkének (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az alapvető jogok, ahogyan azokat az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény biztosítja, továbbá ahogyan azok a tagállamok közös alkotmányos hagyományaiból erednek, az uniós jogrend részét képezik mint annak általános elvei. Az EUSz. 6. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az Unió elismeri az Európai Unió Alapjogi Chartájának 2000. december 7-i, Strasbourgban 2007. december 12-én kiigazított szövegében foglalt jogokat, szabadságokat és elveket; e Charta ugyanolyan jogi kötőerővel bír, mint az EUMSz és az EUSz. Az Alapjogi Charta 47. cikke biztosítja a tisztességes eljáráshoz való jogot, ideértve a jogi tanácsadáshoz és a képviselethez való jogot, míg a 48. cikk rögzíti, hogy a védelemhez való jogot tiszteletben kell tartani.

8. A tamperei Európai Tanács[3] elnökségi következtetései kinyilvánították, hogy a kölcsönös elismerésnek az igazságügyi együttműködés sarokkövévé kell válnia, ugyanakkor megállapították, hogy a kölcsönös elismerés, „…valamint a jogszabályok szükséges közelítése elősegítheti […] az egyedi jogok jogi védelmét”[4].

9. A büntetőügyekben hozott jogerős határozatok kölcsönös elismeréséről szóló, a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek címzett 2000. július 26-i bizottsági közlemény[5] leszögezte, hogy „ennélfogva biztosítani kell, hogy a [kölcsönös

---

2 Az Alapjogi Chartához (HL C 303., 2007.12.14., 2.o.) fűzött magyarázatok között a 48. cikkhez fűzött magyarázat rögzíti, hogy: „A 48. cikk azonos az EJEE 6. cikkének (2) és (3) bekezdésével [*az EJEE 6. cikkének (2) és (3) bekezdésének szövege*]. Az 52. cikk (3) bekezdésével összhangban e jog tartalma és terjedelme azonos az EJEE által biztosított jogéval.” A Charta 52. cikkének (3) bekezdése kimondja továbbá: „Ez a rendelkezés nem akadályozza meg azt, hogy az Unió joga kiterjedtebb védelmet nyújtson.”

3 1999. október 15. és 16.

4 33. következtetés.

5 COM (2000) 495, 2000.7.29.

elismerési] elv végrehajtásából kifolyólag ne pusztán sérelmet ne szenvedjen, hanem még javuljon is a gyanúsítottakkal való bánásmód és a védelem jogköre".

10. Mindezeket megerősítette a Tanács és a Bizottság által elfogadott, a büntetőügyekben hozott határozatok kölcsönös elismerése elvének végrehajtására irányuló intézkedési program[6] (a továbbiakban: intézkedési program). A program rámutatott, hogy „a kölcsönös elismerés nagymértékben függ számos, a hatékonyságot meghatározó tényezőtől".

11. E tényezők közé tartoznak a gyanúsítottak jogait védelmező mechanizmusok (3. tényező), és a kölcsönös elismerés alapelve alkalmazásának elősegítéséhez szükséges közös minimumkövetelmények meghatározása (4. tényező). A mostani irányelvjavaslat az egyedi jogok védelmének erősítésére irányuló kinyilvánított célt önti konkrét formába.

12. A Bizottság 2004-ben a büntetőeljárások terheltjeinek egyes fontos jogaira kiterjedő átfogó jogalkotási javaslatot[7] terjesztett elő. Ezt a javaslatot a Tanács nem tudta elfogadni.

13. 2009. november 30-án a Bel- és Igazságügyi Tanács elfogadta a büntetőeljárásokban a gyanúsítottak vagy vádlottak eljárási jogainak megerősítését célzó ütemtervet[8], amelyben lépésről lépésre haladó megközelítés alapján egyes fontos eljárási jogokra kiterjedő öt intézkedés elfogadását kérte, és felkérte a Bizottságot a szükséges javaslatok benyújtására. Az ütemtervben előirányzott első intézkedés a tolmácsoláshoz és a fordításhoz való jogra vonatkozik.

14. Az Európai Tanács 2009. december 10–11-i ülésén[9] elfogadott stockholmi program megerősítette az egyének büntetőeljárási jogainak fontosságát, megállapítva, hogy e jogok alapvető unió értéket jelentenek, és a tagállamok közötti kölcsönös bizalom, valamint a közvélemény EU-ba vetett bizalmának döntő fontosságú elemét alkotják. A stockholmi program a többéves program szerves részeként utal az ütemtervre, és felkéri a Bizottságot, hogy terjesszen elő megfelelő javaslatokat az ütemterv gyors végrehajtása érdekében.

3. AZ EJEE ÉS AZ EU ALAPJOGI CHARTÁJA ALAPJÁN MEGÁLLAPÍTOTT, FORDÍTÁS ÉS TOLMÁCSOLÁS IGÉNYBEVÉTELÉHEZ VALÓ JOG

15. Az EJEE 5. cikke – Szabadsághoz és biztonsághoz való jog – kimondja, hogy:

„1. Mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra. Szabadságától senkit sem lehet megfosztani, kivéve az alábbi esetekben és a törvényben meghatározott eljárás útján: (...)

f) törvényes letartóztatás vagy őrizetbe vétel ... személy ... kiadatása céljából.

---

6 HL C 12., 2001.1.15., 10.o.
7 COM (2004) 328, 2004.4.28.
8 HL C 295., 2009.12.4, 1.o.
9 Az Európai Tanács következtetései, 2009. december 10-11.

2. Minden letartóztatott személyt haladéktalanul tájékoztatni kell az általa értett nyelven letartóztatása okairól és az ellene felhozott vádról.”

(…)

4. Szabadságától letartóztatás vagy őrizetbe vétel folytán megfosztott minden személynek joga van olyan eljáráshoz, melynek során őrizetbe vételének törvényességéről a bíróság rövid határidőn belül dönt, és törvényellenes őrizetbe vétele esetén szabadlábra helyezését rendeli el.”

A 6. cikk – Tisztességes tárgyaláshoz való jog – továbbá kimondja, hogy:

„3. Minden bűncselekménnyel gyanúsított személynek joga van – legalább – arra, hogy

a) a legrövidebb időn belül tájékoztassák olyan nyelven, amelyet megért, és a legrészletesebb módon az ellene felhozott vád természetéről és indokairól;

(…)

e) ingyenes tolmács álljon rendelkezésére, ha nem érti vagy nem beszéli a tárgyaláson használt nyelvet.”

Ezeket a jogokat az Európai Unió Alapjogi Chartája 6. és 47–50. cikkében biztosítja. A 47. cikk biztosítja a tisztességes eljáráshoz való jogot, ideértve a jogi tanácsadáshoz és a képviselethez való jogot; a 48. cikk pedig biztosítja az ártatlanság vélelmének tiszteletben tartását és a védelemhez való jogot[10].

16. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) az EJEE 6. cikke tekintetében úgy döntött, hogy a vádlottnak elítélés esetén is joga van a térítésmentes tolmácsoláshoz, ahhoz hogy általa értett nyelven kézhez kapja a vádat ismertető iratokat, a tolmácsolásnak elegendőnek kell lennie ahhoz, hogy a vádlott megértse az eljárást, továbbá a tolmácsnak hozzáértőnek kell lennie. Amint a *Luedicke, Belkacem és Koç kontra Németország* ügyben[11] megállapítást nyert, a vádlottnak elítélése esetén is joga van a térítésmentes tolmácsoláshoz. A *Kamasinski kontra Ausztria* ügyben[12] az EJEB megállapította, hogy a tolmácsolásnak kellően magas színvonalúnak kell lennie ahhoz, hogy a vádlott megismerhesse az ellene felhozott vádat és megvédhesse magát. A jogosultság az iratanyagra és a büntetőeljárás előkészítő szakaszára is vonatkozik. Az EJEB kimondta, hogy a tolmácsolás színvonalának „megfelelőnek” kell lennie, valamint hogy a vád részleteit olyan nyelven kell ismertetni az adott személlyel, amelyet az megért (*Brozicek kontra Olaszország*[13]). Az igazságügyi hatóságokat terheli annak bizonyítása, hogy a vádlott

---

10 Lásd a 2. lábjegyzetet.

11 *1978. november 28., A. sorozat 29. sz.* „46. A Bíróság tehát megállapítja, hogy a 6. cikk (3) bekezdésének e) pontjában szereplő „ingyenes” [..] szó általános jelentését […] megerősíti a 6. cikk tárgya és célja. A Bíróság arra a megállapítása jutott, hogy a 6. cikk (3) bekezdésének e) pontjából következően bárki, aki nem beszéli vagy nem érti a tárgyaláson használt nyelvet, jogosult ingyenes tolmácsolást igénybe venni anélkül, hogy utólag visszakövetelhetnék tőle az ennek kapcsán felmerült költségeket.”

12 1989. december 19., A sorozat 168. sz.

13 1989. december 19., (10964/84. sz.) Ítéletek és Határozatok Tára 1989., 23. o.

megfelelően beszéli a tárgyalás nyelvét, nem pedig a vádlottnak kell bizonyítania ennek ellenkezőjét[14]. A tolmácsnak hozzáértőnek kell lennie, és a bírónak biztosítania kell az eljárás tisztességességét (*Cuscani kontra Egyesült Királyság*[15]).

17. Az irányelvjavaslat minimumkövetelményeket határoz meg, valamint az EJEE-re és az EJEB ítélkezési gyakorlatára épül. A többnyelvűséggel és a tolmácsképzéssel foglalkozó bizottsági fórum[16] a tolmácsolás és a fordítás minőségére vonatkozó ajánlásokat tartalmazó jelentést készített. E jelentés a fórum 2008 során tartott üléseinek eredményeként született, amelyeket a Tolmácsolási Főigazgatóság hívott össze annak eldöntésére, hogy szükséges-e intézkedéseket hozni, és amennyiben igen, mely intézkedések hozhatók meg. A fórum arra a következtetésre jutott, hogy ajánlásokat kell megfogalmazni arra vonatkozóan, hogy miképpen biztosítható még inkább hozzáértő és szakképzett tolmácsolás a büntetőeljárás folyamán. Az ajánlások között szerepelt a jogi tolmácsolás tanmenetének, valamint a jogi tolmácsolási akkreditációs, tanúsítási és nyilvántartási rendszernek a kiépítése.

18. Az Európai Bizottság Fordítási Főigazgatósága az európai mesterszintű fordítóképzésre (European Master's in Translation, EMT) vonatkozó kezdeményezést indított. Egy kiváló tudósokból álló szakértői csoporttal együttműködve a fordítók egyetemi képzésére vonatkozó, hat készséget tartalmazó referenciakeretet hoztak létre. 2009 szeptemberében a Fordítási Főigazgatóság létrehozta a magas szintű, mester fokozatú fordítóképzési programok hálózatát, amelynek célja a kiválóságra törekvő fordítóképzés előmozdítása többek között a jogi fordítás szakterületén is, valamint a fordítói szakma helyzetének valamennyi tagállamban történő erősítése.

19. Szükség esetén az uniós szinten rendelkezésre álló finanszírozási lehetőségek megfelelően igénybe vehetők a tagállamok azon törekvéseinek támogatására, hogy eleget tegyenek e jogszabály követelményeinek, különösen az államilag finanszírozott fordítási és tolmácsolási szolgáltatások tekintetében.

4. KÜLÖNLEGES RENDELKEZÉSEK

1. cikk – Hatály

19. Az irányelv hatálya a büntetőeljárásra és az európai elfogatóparancs végrehajtására irányuló eljárásra terjed ki. Valamennyi személyre kiterjed attól az időponttól kezdve, hogy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítják, egészen a büntetőeljárás lezárultáig (az esetleges fellebbezést is beleértve). Fontos kérdés, hogy a javaslat az európai elfogatóparancs alkalmazásával járó ügyekre is kiterjed, mivel az európai elfogatóparancsról szóló kerethatározat csak általánosságban foglalkozik a szóban forgó jogokkal. E tekintetben a javaslat az EJEE 5. cikkének továbbfejlesztése.

---

14 „41.[…] Az olasz igazságügyi hatóságok kötelesek lettek volna megtenni az ennek teljesítéséhez szükséges lépéseket a 6. cikk (3) bekezdésének a) pontjában (6-3-a. cikk) szereplő követelmények betartása érdekében, kivéve amennyiben képesek voltak megállapítani, hogy a panaszos valóban kellően ismeri az olasz nyelvet ahhoz, hogy megértse az ellene felhozott vádakat közlő levél célját. Az aktában szereplő iratokból, illetve a tanúk 1989. április 23-án tett vallomásaiból ez nem látszik bizonyítottnak. Ebben a kérdésben tehát megsértették a 6. cikk (3) bekezdésének a) pontját (6-3-a. cikket).”

15 2002. szeptember 24. - 3277/96. sz.

16 http://ec.europa.eu/commission_barroso/orban/docs/FinalL_Reflection_Forum_Report_en.pdf

20. Mivel az EJEB ítélkezési gyakorlata tisztázta, hogy az EJEE 6. cikke kiterjed a bűncselekményekkel kapcsolatosan gyanúba került személyekre, függetlenül attól, hogy hivatalosan vád alá helyezték őket vagy sem, ezért a fent említett rendelkezés a bűncselekmény vádjával letartóztatott vagy fogvatartott személyekre is vonatkozik. E jogok attól az időponttól kezdve alkalmazandóak, amikor az érintettet tájékoztatják arról, hogy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítják.

2. cikk – A tolmácsolás igénybevételéhez való jog

21. E cikk állapítja meg azt az alapelvet, hogy tolmácsolást kell biztosítani a büntetőeljárás nyomozati és bírósági szakaszában, vagyis a rendőrségi kihallgatás során, a tárgyaláson, továbbá bármely közbenső meghallgatáskor vagy fellebbezéskor. Ez a gyanúsított vagy vádlott személy és ügyvédje közötti kommunikáció tolmácsolására is kiterjed. Annak megállapítására szolgáló rendszert kell kialakítani, hogy az adott személynek szüksége van-e tolmácsra, valamint lehetőséget kell biztosítani a tolmács szükségességét elutasító határozat megtámadására és a tolmácsolás minőségének kifogásolására.

22. Az irányelv hatálya kifejezetten kiterjed az európai elfogatóparancs alkalmazásával járó ügyekre.

3. cikk – A lényeges iratok lefordításához való jog

23. Az eljárás tisztességességének megőrzése érdekében a gyanúsítottnak joga van a lényeges iratok írásban történő lefordításához. A *Kamasinski kontra Ausztria* ügyben[17] az EJEB kimondta, hogy a tolmácsolás igénybevételéhez való jog az „iratanyagra" is alkalmazandó, és a vádlottnak kellően ismernie kell az ellene felhozott vádat, hogy megvédhesse magát[18]. A büntetőeljárás lényeges iratai tehát az alábbiakat ölelik fel: vádirat vagy vádindítvány, továbbá bármely egyéb vonatkozó iratanyag, így például azok a leglényegesebb tanúvallomások, amelyek szükségesek ahhoz, hogy – az EJEE 6. cikk (3) bekezdése a) pontjának megfelelően – a vádlott ismereteket szerezzen „a legrészletesebb módon az ellene felhozott vád természetéről és indokairól". Fordítást kell biztosítani továbbá minden szabadságelvonással járó intézkedés esetében, és olyan bírósági határozatokról, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy az érintett személy élhessen a jogorvoslathoz való jogával (EJEE 7.

---

17 1989. december 19., A sorozat 168. sz.

18 "74. „74. Az ingyenes tolmács igénybevételéhez való […] jog nem korlátozódik a tárgyalás során tett szóbeli kijelentésekre, hanem az eljárás előkészítő szakaszában keletkezett iratanyagra is vonatkozik. A (3) bekezdés e) pontja (6-3-e. cikk) jelzi, hogy az a „bűncselekmény elkövetésével vádolt" személy, aki nem érti vagy nem beszéli a tárgyaláson használt nyelvet, jogosult tolmács ingyenes segítségét igénybe venni az ellene indított eljárás során keletkezett összes olyan irat vagy nyilatkozat fordításához vagy tolmácsolásához, amelyeket szükséges megértenie vagy a tárgyalás nyelvére fordíttatnia ahhoz, hogy élni tudjon a tisztességes tárgyalás jogával. […] Mindazonáltal a 3. cikk e) pontja szerint (6-3-e. cikk) e jog nem terjedhet ki minden okirati bizonyíték vagy az ügyiratban szereplő hivatalos irat írásbeli fordításának megkövetelésére. A tolmácsolási segítségnyújtásnak olyannak kell lenni, hogy a vádlott megismerhesse az ellene felhozott vádat és megvédhesse magát, különösen képes legyen a bíróság előtt előadni a saját álláspontját. A 3. cikk e) pontjában (6-3-e. cikk) biztosított jog gyakorlati és hatékony biztosítása érdekében az illetékes hatóságok kötelezettsége nem korlátozódik a tolmács kijelölésére, hanem – amennyiben az adott esetben erre felhívják figyelmüket – a biztosított tolmácsolás megfelelő minőségének bizonyos mértékű utólagos ellenőrzésére is kiterjedhet. (lásd az Artico ügyben hozott határozatot)."

jegyzőkönyv, 2. cikk). Ha az iratok nagyon hosszúak, a fordítás a releváns bekezdésekre korlátozható.

24. Európai elfogatóparancs végrehajtásával járó büntetőeljárások esetén a parancsot le kell fordítani.

25. Az érintett lemondhat a fordításhoz való jogáról, ha előtte jogi tanácsadásban részesült.

4. cikk – A tolmácsolás és fordítás költségei

26. E cikk előírja, hogy a tolmácsolási és fordítási költségeket a tagállamoknak kell fedezniük. Amint a *Luedicke, Belkacem és Koç kontra Németország* ügyben[19] megállapítást nyert, a vádlottnak elítélése esetén is joga van a térítésmentes tolmácsoláshoz.

5. cikk – A tolmácsolás és fordítás színvonala

27. E cikk rögzíti a tolmácsolás és fordítás színvonalának biztosítására irányuló alapvető követelményeket. Erre vonatkozó ajánlások találhatók a többnyelvűséggel és a tolmácsképzéssel foglalkozó fórum jelentésében[20].

6. cikk - Csökkentést kizáró rendelkezés

28. E cikk célja annak biztosítása, hogy az ezen irányelvvel összhangban megállapított minimumkövetelmények ne járjanak az egyes tagállamokban megállapított normák színvonalának csökkenésével, valamint fenntartsák az emberi jogokról szóló európai egyezményben, az Alapjogi Chartában és más vonatkozó nemzetközi jogi rendelkezésekben meghatározott szintet. A tagállamoknak továbbra is teljes mértékben jogában áll az ezen irányelvben elfogadottnál magasabb szintű normákat megállapítani.

7. cikk – Végrehajtás

29. E cikk előírja, hogy a tagállamoknak 20xx/xx/xx-ig végre kell hajtaniuk az irányelvet, és ugyaneddig az időpontig meg kell küldeniük a Tanácsnak és a Bizottságnak a tagállami jogba átültető rendelkezések szövegét.

8. cikk – Jelentéstétel

30. A Bizottságnak – szükség esetén jogalkotási javaslatok kíséretében – legkésőbb a végrehajtás után 12 hónappal jelentést kell benyújtania az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak arról, hogy a tagállamok mennyiben tették meg az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy ezen irányelvnek megfeleljenek.

---

[19] „46. A Bíróság tehát megállapítja, hogy a 6. cikk (3) bekezdésének e) pontjában szereplő „ingyenes” [..] szó általános jelentését […] megerősíti a 6. cikk tárgya és célja. A Bíróság arra a megállapítása jutott, hogy a 6. cikk (3) bekezdésének e) pontjából következően bárki, aki nem beszéli vagy nem érti a tárgyaláson használt nyelvet, jogosult ingyenes tolmácsolást igénybe venni anélkül, hogy utólag visszakövetelhetnék tőle az ennek kapcsán felmerült költségeket.”

[20] Lásd a fenti 14. lábjegyzetet.

9. cikk – Hatálybalépés

31. E cikk úgy rendelkezik, hogy az irányelv az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetés napját követő huszadik napon lép hatályba.

5. A SZUBSZIDIARITÁS ELVE

32. A javaslat célkitűzéseit a tagállamok nem tudják kielégítő mértékben megvalósítani, mivel a javaslat célja a köztük lévő bizalom előmozdítása, és ezért fontos megállapodásra jutni az Európai Unió egészében alkalmazandó minimumkövetelményekről. A javaslat – a kölcsönös bizalomépítés érdekében – közelíteni fogja a tagállamok főbb eljárásjogi szabályait a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsolás és fordítás tekintetében. A javaslat ezért megfelel a szubszidiaritás elvének.

6. AZ ARÁNYOSSÁG ELVE

33. A javaslat megfelel az arányosság elvének, mivel az említett célkitűzés európai szintű megvalósításához szükséges minimumra szorítkozik, és nem lépi túl az e célból szükséges mértéket.

2010/0050 (COD)

Javaslat:

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS IRÁNYELVE

a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 82. cikke (2) bekezdésére,

tekintettel az Európai Bizottság javaslatára[21],

a javaslat nemzeti parlamenteknek való megküldését követően,

tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményére[22],

tekintettel a Régiók Bizottságának véleményére[23],

a rendes jogalkotási eljárás keretében,

mivel:

(1) Az EU Alapjogi Chartájának 47. cikk biztosítja a tisztességes eljáráshoz való jogot, ideértve a jogi tanácsadáshoz és a képviselethez való jogot is. A Charta 48. cikke biztosítja az ártatlanság vélelmének tiszteletben tartását és a védelemhez való jogot.

(2) Az Európai Unió a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség fenntartását és fejlesztését tűzte ki célul. Az 1999. október 15–16-i tamperei Európai Tanács következtetéseivel különösen annak 33. pontjával összhangban, a kölcsönös elismerés elvének az Európai Unióban mind a polgári, mind a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés sarokkövévé kell válnia.

(3) 2000. november 29-én a Tanács, a tamperei következtetésekkel összhangban, olyan intézkedési tervet fogadott el, melynek célja a kölcsönös elismerés elvének büntetőügyekben történő megvalósítása[24]. Az intézkedési terv bevezetője szerint a kölcsönös elismerés „a tagállamok közötti együttműködés erősítését szolgálja, de fokozza az egyedi jogok védelmét is”.

(4) A büntetőügyekben hozott határozatok kölcsönös elismerése elvének megvalósítása szükségessé teszi, hogy a tagállamok megbízzanak egymás büntetőjogi

---

21 HL C […]., […].,[…]. o.
22 HL C […]., […].,[…]. o.
23 HL C […]., […].,[…]. o.
24 HL C 12., 2001.1.15., 10. o.

igazságszolgáltatási rendszerében. A kölcsönös elismerés megvalósulásának foka nagymértékben függ számos tényezőtől, többek között a „gyanúsítottak jogait védelmező mechanizmusok[tól]”[25], és a kölcsönös elismerés elve alkalmazásának elősegítéséhez szükséges közös minimumkövetelményektől.

(5) Kölcsönös elismerés csak a bizalom szellemében működhet hatékonyan, amikor nem csupán az igazságügyi hatóságok, hanem a büntetőeljárás összes szereplője egyenértékűnek tekinti a többi tagország igazságügyi hatóságainak határozatait a saját tagállamáéval. Ez „nem csak a partner szabályainak megfelelőségébe, hanem ezen szabályok megfelelő alkalmazásába vetett bizalmat” is jelent[26].

(6) Noha mindegyik tagállam részes fele az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezménynek (a továbbiakban: EJEE), a tapasztalatok szerint önmagában ez a tény nem minden esetben nyújt alapot arra, hogy kellő mértékben megbízzanak a többi tagállam büntetőjogi igazságszolgáltatási rendszerében.

(7) A Szerződés 82. cikkének (2) bekezdése a tagállamokban alkalmazandó szabályozási minimumok megállapításáról rendelkezik, a több államra kiterjedő vonatkozású büntetőügyekben a bírósági ítéletek és határozatok kölcsönös elismerésének, valamint a rendőrségi és igazságügyi együttműködésnek a megkönnyítése érdekében. A közös minimumkövetelmények eredményeként erősödnie kell a tagállamok büntetőjogi igazságszolgáltatási rendszerébe vetett bizalomnak, ennek következtében pedig a kölcsönös bizalom légkörében hatékonyabb igazságügyi együttműködés alakul ki.

(8) 2009. november 30-án a Tanács elfogadta az eljárási jogokról szóló ütemtervet, amelyben felkérte a Bizottságot, hogy „lépésről lépésre haladva” nyújtson be javaslatokat a tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogra, a jogokról való tájékoztatáshoz való jogra, a tárgyalás előtt és a tárgyalás során a jogi tanácsadáshoz való jogra, a fogvatartott személynek a családtagokkal, a munkaadókkal és a konzuli hatóságokkal való kapcsolattartáshoz való jogára, valamint a veszélyeztetett gyanúsítottak védelmére vonatkozóan.

(9) Ez az irányelv, amely az ütemtervben megjelölt első intézkedés, a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsolásra és fordításra alkalmazandó közös követelményeket állapít meg a tagállamok közötti szükséges bizalom fokozása érdekében.

(10) Az EJEE – az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélkezési gyakorlatában értelmezett – 6. cikke tartalmazza a tolmácsolás és fordítás igénybevételéhez való jogot azon személyek esetében, akik nem értik az eljárás nyelvét. Az irányelv – a tisztességes eljáráshoz való jog biztosítása érdekében – e jogok gyakorlati alkalmazásának megkönnyítésére törekszik.

(11) A jelen irányelvben biztosított jogokat az európai elfogatóparancs végrehajtására irányuló eljárásra is alkalmazni kell. A végrehajtó tagállamoknak tolmácsolásról vagy fordításról kell gondoskodniuk, és fedezniük kell ennek költségeit minden

---

[25] HL C 12., 2001.1.15., 10.o.
[26] COM(2000) 495, 2000.7.26., 4. o.

olyan esetben, amikor a keresett személy az eljárás nyelvét nem beszéli vagy nem érti.

(12) A gyanúsítottnak vagy vádlottnak többek között képesnek kell lennie arra, hogy elmagyarázza az eseményekre vonatkozó álláspontját jogi képviselőjének, azonosítsa azokat az állításokat, amelyekkel nem ért egyet és felhívja jogi képviselője figyelmét olyan tényekre, amelyekre védelme érdekében hivatkozni kell.

(13) Lehetőséget kell biztosítani a tolmácsolás vagy fordítás szükségességét elutasító döntés felülvizsgálatára. A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a gyanúsítottnak vagy vádlottnak joga legyen a tolmácsolás szükségességét elutasító határozat megtámadására, ideértve azokat az eseteket is, amikor a tolmácsolás vagy fordítás olyannyira elégtelen minőségű, hogy az a tolmácsolás hiányával egyenértékű.

(14) Az igazságszolgáltatás tisztességét alátámasztja a – különösen a hatékony kommunikációra való képességüket befolyásoló testi fogyatékosságuk következtében – potenciálisan gyengébb helyzetű gyanúsítottak vagy vádlottak iránt tanúsított figyelem kötelezettsége. Az illetékes hatóságoknak ezért gondoskodniuk kell arról, hogy ezek a személyek hatékonyan gyakorolhassák a jelen irányelvben biztosított jogaikat, így a hatóságoknak figyelemmel kell lenniük az eljárás figyelemmel kísérésére és önmaguk megértetésére való képességet érintő potenciális kiszolgáltatottságra, és meg kell hozniuk a megfelelő intézkedéseket az említett jogok garantálása céljából.

(15) Az eljárás tisztességessége megköveteli, hogy a lényeges iratokat fordítsák le a gyanúsított vagy vádlott részére. Lefordítandó lényeges iratok többek között az érintettet szabadságától megfosztó bármely határozat, a vádirat vagy vádindítvány, a lényeges okirati bizonyítékok és az ítélet.

(16) Az iratok írásbeli fordításához való jogról történő lemondásnak egyértelműnek kell lennie, és csak jogi tanácsadás igénybevétele után lehet érvényes.

(17) A tolmácsolás és fordítás hatékonyságát különböző eszközökkel kell biztosítani, többek között a bírók, ügyvédek, ügyészek, rendőrök és egyéb érintett bírósági személyzet részére biztosított képzéssel, annak érdekében, hogy felhívják e személyek figyelmét a tolmácsolást igénylő, illetve a tolmácsolást nyújtó személyek helyzetére.

(18) Indokolt, hogy ez az irányelv szabályozási minimumokat állapítson meg. A tagállamoknak lehetőségük kell legyen az irányelvben megjelölt jogok kiterjesztésére annak érdekében, hogy magasabb szintű védelmet biztosítsanak az irányelvben kifejezetten nem szabályozott helyzetekben is. A védelem szintje azonban nem csökkenhet az – Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatában értelmezett – európai emberi jogi egyezményben biztosított szint alá.

(19) Ezen irányelv tiszteletben tartja azokat alapvető jogokat és megfelel azoknak az alapelveknek, amelyeket az Európai Unió alapjogi chartája állapít meg. Ez az irányelv különösen a szabadsághoz, a tisztességes tárgyaláshoz és a védelemhez való jog előmozdítására törekszik, és ennek megfelelően kell végrehajtani.

(20) A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy ezen irányelv rendelkezéseit, amelyek megfelelnek az európai emberi jogi egyezményben biztosított jogoknak, azokkal, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának vonatkozó ítélkezési gyakorlatával összhangban hajtják végre.

(21) Mivel a közös minimumkövetelmények elérésének célját a külön-külön – akár központi, akár regionális vagy helyi szinten – eljáró tagállamok nem képesek megvalósítani, és csak uniós szinten valósítható meg, az Európai Parlament és a Tanács intézkedéseket fogadhat el Európai Unióról szóló szerződés 5. cikkében említett szubszidiaritás elvével összhangban. Az ugyanezen cikkben meghatározott arányosság elvével összhangban ez az irányelv nem lépi túl az említett cél eléréséhez szükséges mértéket.

(22) Az Európai Unió működéséről szóló szerződéshez csatolt, az Egyesült Királyságnak és Írországnak a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség tekintetében fennálló helyzetéről szóló jegyzőkönyv 1., 2., 3. és 4. cikkével összhangban az Egyesült Királyság és Írország bejelentette, hogy részt kíván venni ezen irányelv meghozatalában és alkalmazásában] / [Az Egyesült Királyságnak és Írországnak a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség tekintetében fennálló helyzetéről szóló jegyzőkönyv 4. cikkének sérelme nélkül az Egyesült Királyság és Írország nem vesz részt ezen irányelv elfogadásában, így az rá nézve nem kötelező és nem alkalmazandó][27]. Az Európai Unió működéséről szóló szerződéshez csatolt, Dánia helyzetéről szóló jegyzőkönyv 1. és 2. cikke értelmében Dánia nem vesz részt ennek az irányelvnek az elfogadásában, így az rá nézve nem kötelező és nem alkalmazandó,

ELFOGADTA EZT AZ IRÁNYELVET:

1. cikk
Tárgy és hatály

(1) Ez az irányelv meghatározza a büntetőeljárás és az európai elfogatóparancs végrehajtására irányuló eljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogra vonatkozó szabályokat.

(2) A tagállamok biztosítják, hogy az (1) bekezdésben említett jog valamennyi személyre alkalmazandó legyen attól az időponttól kezdve, hogy az illetékes tagállami hatóságok közölték az érintettel, hogy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítják egészen a büntetőeljárás lezárultáig.

2. cikk
A tolmácsolás igénybevételéhez való jog

(1) A tagállamok gondoskodnak arról, hogy az eljárás nyelvét nem beszélő és nem értő gyanúsított vagy vádlott a büntetőeljárás során haladéktalanul olyan minőségű tolmácsolást vehessen igénybe, amely elegendő a büntetőeljárás tisztességességének

[27] Az irányelv e preambulumbekezdésének végleges szövege az Egyesült Királyságnak és Írországnak a 21. jegyzőkönyv rendelkezéseivel összhangban elfoglalt álláspontjától függ majd.

megőrzéséhez. Tolmácsolást kell biztosítani a nyomozó és az igazságügyi hatóságok előtt folyó eljárások, így többek között a rendőrségi kihallgatás, a gyanúsított és ügyvédje közötti valamennyi szükséges megbeszélés, az összes bírósági tárgyalás és szükséges közbenső meghallgatás során.

(2) A tagállamok szükség esetén gondoskodnak arról, hogy a büntetőeljárás során nyújtott jogi tanácsadást tolmácsolják a gyanúsított számára.

(3) A tagállamok gondoskodnak annak ellenőrzésére irányuló eljárásról, hogy a gyanúsított vagy vádlott megérti és beszéli-e a büntetőeljárás nyelvét.

(4) A tagállamok jogorvoslathoz való jogot biztosítanak a gyanúsított vagy vádlott részére a tolmácsolás szükségtelenségét megállapító határozattal szemben.

(5) A tolmácsolás igénybevételéhez való jog a beszédben akadályozott vagy hallássérült személyeknek történő segítségnyújtásra is kiterjed.

(6) Az európai elfogatóparancs végrehajtására irányuló eljárás tekintetében a tagállamok gondoskodnak arról, hogy az ilyen eljárás alá vont, az eljárás nyelvét nem beszélő és nem értő személy tolmácsolást vehessen igénybe az említett eljárás során.

3. cikk

A lényeges iratok írásbeli fordításához való jog

(1) A tagállamok biztosítják, hogy az adott büntetőeljárás nyelvét nem értő gyanúsított vagy vádlott megkapja az összes lényeges irat olyan minőségű írásbeli fordítását, amely elegendő a büntetőeljárás tisztességességének megőrzéséhez.

(2) A lefordítandó lényeges iratok többek között az alábbiak: a szabadságelvonással járó intézkedés, a vádirat/vádindítvány, a lényeges okirati bizonyítékok és az ítélet.

(3) A gyanúsított vagy vádlott vagy ügyvédje indoklással ellátott kérelmet nyújthat be további iratok – így például a gyanúsított ügyvédjétől származó írásbeli jogi tanácsok – lefordítása iránt.

(4) A tagállamok jogorvoslathoz való jogot biztosítanak a gyanúsított vagy vádlott részére a fordítás szükségtelenségét megállapító határozattal szemben.

(5) Az európai elfogatóparancs végrehajtására irányuló eljárás tekintetében a tagállamok gondoskodnak arról, hogy az az ilyen eljárás alá vont személy, aki nem érti azt a nyelvet, amelyen az európai elfogatóparancsot kiállították, megkapja az említett irat fordítását.

(6) Az e cikk alapján az iratok fordítására jogosult személy lemondhat erről a jogáról, miután erre vonatkozóan jogi tanácsadásban részesült.

4. cikk

A tagállamoknak kell fedezniük a tolmácsolási és fordítási költségeket

Az eljárás kimenetelétől függetlenül a tagállamok fedezik a 2. és 3. cikk alkalmazásából származó tolmácsolási és fordítási költségeket.

5. cikk

A fordítás és tolmácsolás hatékonysága

(1) A tolmácsolást és a fordítást oly módon kell biztosítani, hogy a gyanúsított vagy vádlott teljes mértékben gyakorolhassa a jogait.

(2) A tagállamok képzést nyújtanak a bírák, az ügyvédek, ügyészek, rendőrök és az egyéb érintett bírósági személyzet számára annak biztosítása érdekében, hogy a gyanúsított képes legyen megérteni az eljárást, valamint a tolmácsok és a fordítók szerepének jobb megértése érdekében.

6. cikk

Csökkentést kizáró rendelkezés

Ebben az irányelvben semmi sem értelmezhető úgy, hogy alapot teremt az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményben, az EU Alapjogi Chartájában, a nemzetközi jog más vonatkozó rendelkezéseiben vagy a tagállamok jogszabályaiban biztosított, magasabb szintű védelmet nyújtó jogok és eljárási biztosítékok korlátozására vagy az azoktól való eltérésre.

7. cikk

Végrehajtás

(1) A tagállamok hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek legkésőbb …*-ig (* - az irányelv hatálybalépésétől számított 24 hónap) megfeleljenek.

(2) A tagállamok által elfogadott intézkedéseknek hivatkozniuk kell erre az irányelvre, vagy hivatalos kihirdetésük alkalmával ilyen hivatkozással együtt kell megjelenniük. A hivatkozás módját a tagállamok határozzák meg.

(3) A tagállamok megküldik a Bizottságnak azon rendelkezések szövegét, amelyekkel az ezen irányelvből fakadó kötelezettségeket nemzeti jogukba átültetik, valamint az irányelv rendelkezései és az elfogadott nemzeti rendelkezések közötti megfelelést bemutató táblázatot.

8. cikk

Jelentés

A Bizottság …-ig [*36 hónappal ezen irányelvnek a Hivatalos Lapban történő közzétételét követően*] jelentést nyújt be – szükség esetén jogalkotási javaslatok kíséretében – az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak, amelyben értékeli, hogy a tagállamok milyen mértékben tették meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy ezen irányelvnek megfeleljenek. A

jelentés foglalkozik a tagállamok által az ezen irányelv alapján hozott intézkedések jövőbeli költségvonzataival is.

9. cikk
Hatálybalépés

Ez az irányelv az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetésének napját követő huszadik napon lép hatályba.

10. cikk

Ennek az irányelvnek a tagállamok a címzettjei, a Szerződéseknek megfelelően.

Kelt Brüsszelben, […]-án/-én.

az Európai Parlament részéről	*A Tanács részéről*
az elnök	*az elnök*